

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Kansen voor meertaligheid in het schrijfonderwijs

11 april 2025

Inge Jansen
Katinka de Croon

Laten we koken!

Wat ga je precies koken?

Welke ingrediënten heb je nodig?

Hoe bereid je het gerecht?

Van welke eerder verworven kennis en vaardigheden maakte je gebruik?

Het Ijsbergmodel van Jim Cummins

Kennis van
de wereld

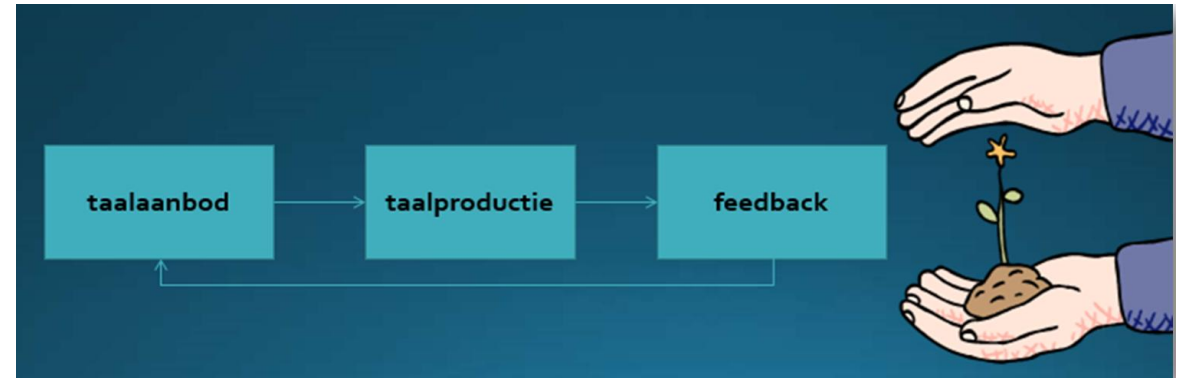
Kennis van
taal/talen

Inzicht in het
taalsysteem:
tekstgenre 'recept'

Gebruik van
strategieën

Waarom zou je (leren) schrijven?

- Communicatieve functie
- Conceptualiserende functie
- Expressieve functie

Tekst 2C

Van boon tot chocola

In de fabriek wordt chocolade gemaakt van cacaobonen. Dat gaat als volgt. In de chocoladefabriek worden de schillen van de cacaobonen gehaald, nadat de bonen zijn geroosterd. Vervolgens malen machines de cacaobonen fijn tot cacaomassa. Er worden vetten en suikers toegevoegd aan deze cacaomassa. Vervolgens gieten machines dit in allerlei vormen, zoals chocoladefletters of chocoladerepen. Tot slot rollen deze heerlijke chocoladecreaties over de lopende band naar de inpakafdeling.

Koos Konijn
houdt van zonneshij

Werken aan schrijfvaardigheid van alle leerlingen

vanuit een duidelijke visie op taalonderwijs

Werken aan schrijfvaardigheid

vanuit een procesgerichte aanpak

SLO-Schrijven

Rijk, betekenisvol, actief
en samenhangend

Middenbouw

“Vinden jullie dat we dieren mogen gebruiken
voor experimenten?”

-Nee!-

“Moeten we dan maar mensen gebruiken?”

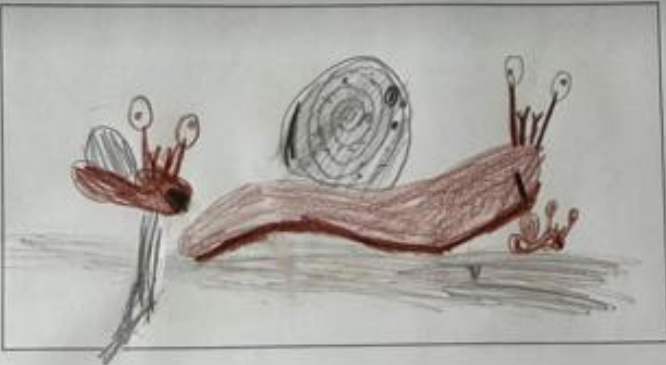

Welk dier vind jij geschikt voor de ruimte? Teken het

Welk dier heb je gekozen en waarom?

Een vogel want die leeft al in de lucht
en ik denk dat ze het ook wel best gaan
vinden om nog wat hoger in de lucht
te zitten

Welk dier heb je gekozen en waarom?

Een slak omdat hij vast kan
glijden en omdat hij baby's
kan krijgen zonder dat hij
een mannetje heeft.

Welk dier vind jij geschikt voor de ruimte? Teken het

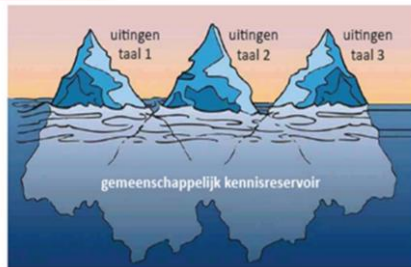

Welk dier heb je gekozen en waarom?

een krokodil want die is iets groter
dan een mens en dus weten ze ook
zoveel meer over het mens of die moet zijn
en omdat ook iets zwaarder dan
een mens of dier is.

Ontleend aan Linda Vaessen-Moonen, Door taal de wereld ontmoeten

Hoe kun je de kennis en vaardigheden van meertalige leerlingen benutten bij deze lees-/schrijfactiviteit?

Het Ijsbergmodel van Jim Cummins

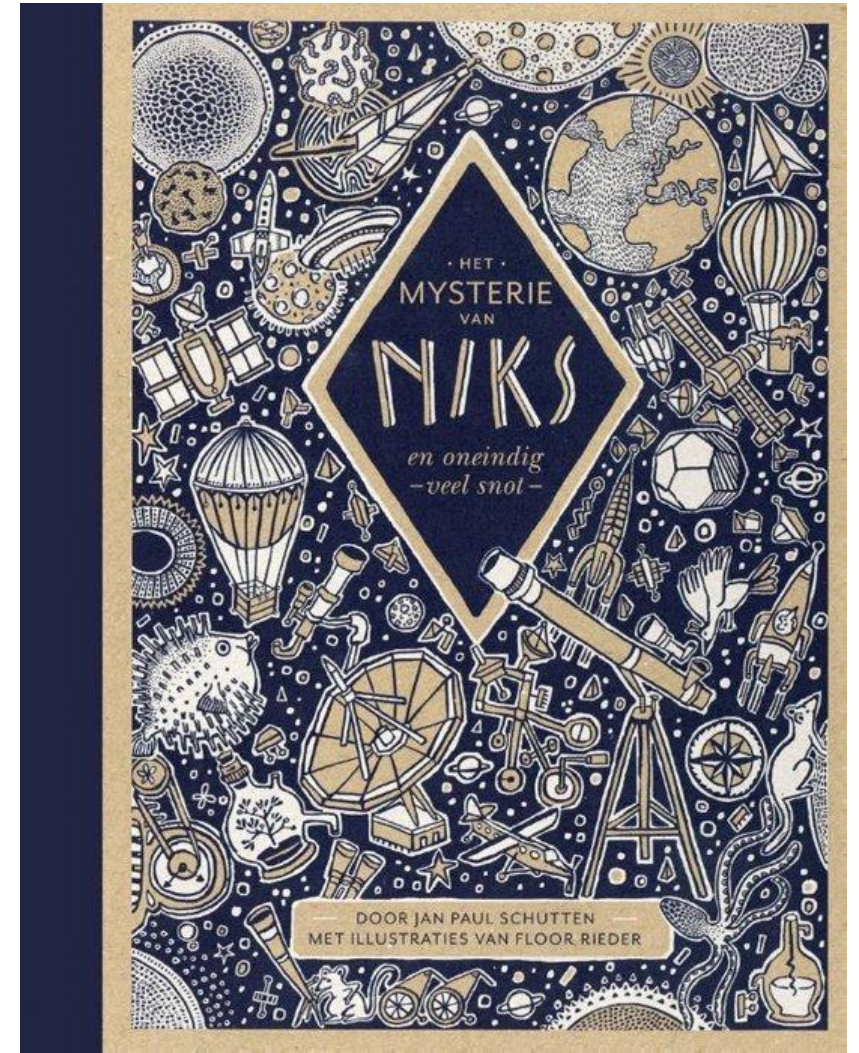
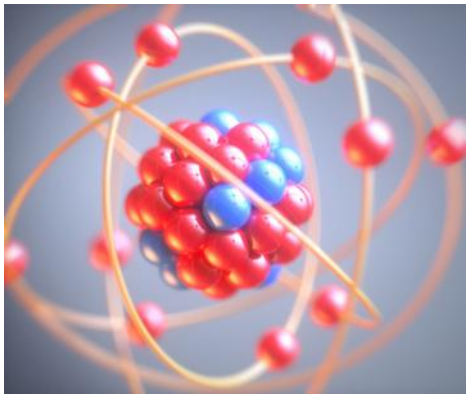
www.lowan.nl/po/taalronde

www.inspirerendmeertaligonderwijs.nl

Bovenbouw po/onderbouw vo

Waarom lijkt jij op een stukje papier?

Verloop van de activiteit

1. Filmpje schooltv
2. Gesprek over het filmpje en over de kleinste onderdelen
3. Lezen van de tekst en samen in gesprek over de tekst aan de hand van de vraag.
4. In tweetallen schriftelijk weergeven van de kern van de tekst: wat staat er eigenlijk en wat is je antwoord op de vraag?
5. Tips en tops bij de weergave van een ander tweetal.
6. Eventueel aanpassen van de weergave.
7. Denken, praten en schrijven over de vraag 'waarom lijkt jij op een stukje papier?'

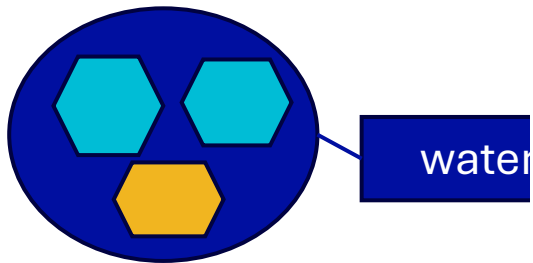
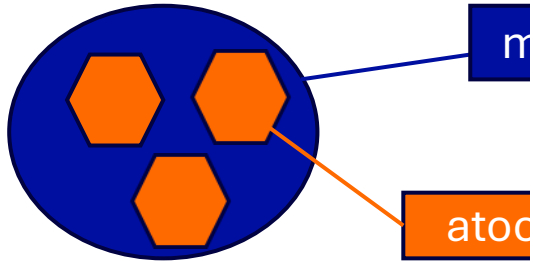
/

Hoe kun je de kennis en vaardigheden van meertalige leerlingen benutten bij deze activiteit?

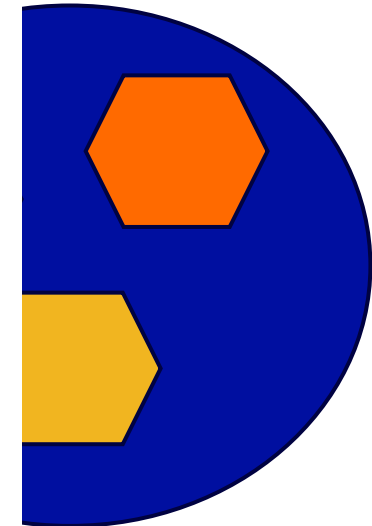
www.inclusieevakdidactiek.nl

Schrijven on

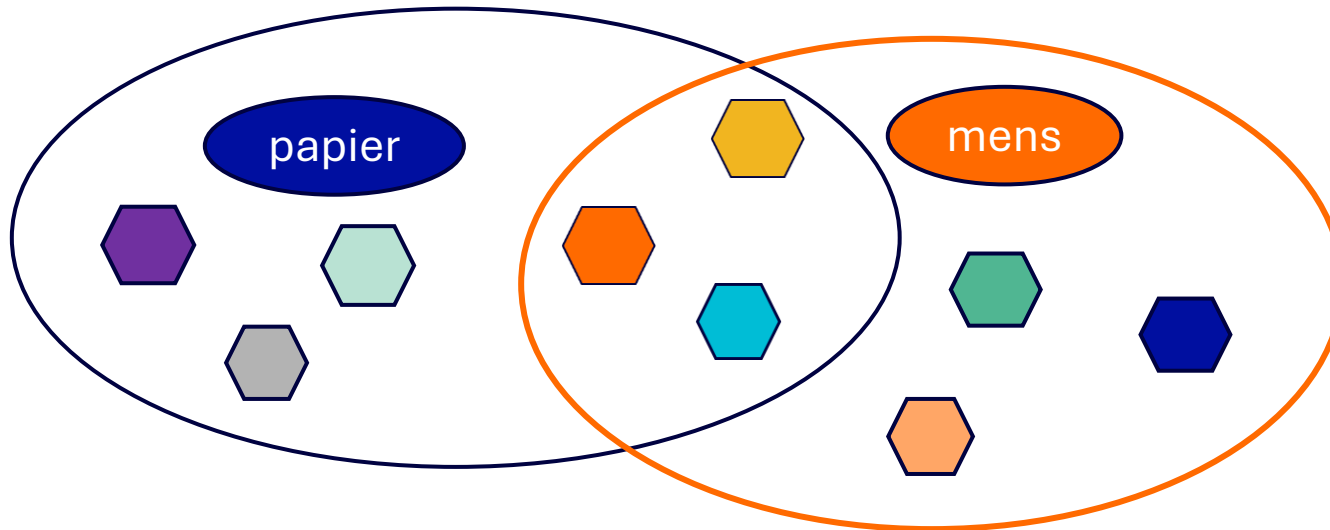

Atoom = atom
Molekuul = molekül
Suiker = şeker
Water = su
Papier = kağıt
Zuurstof = oksijen

Zuurstof-
atoom

Denken, praten en schrijven met gebruik van T1

(Meertalige) scaffolding in het schrijfproces

Geplande scaffolding

Schrijfkader, voorbeeldformuleringen, tweetalig conceptschema met concepten, maar ook de talige weergave van de relatie tussen die concepten (zie Hajer & Smit), graphic organizers, schrijf- en structuurschema's (zie Van Norden), tekenen en tekst in samenhang

Interactieve scaffolding

Hardop denken en praten, school- en vaktaal uitlokken en er vervolgens over laten schrijven

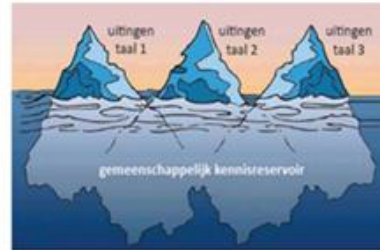
Expressieve functie van taal

3M-project

Het Ijsbergmodel van Jim Cummins

Het Ijsbergmodel van Jim Cummins

Meertaligheid en schrijven in de definitieve conceptkerndoelen

Kerndoel 1

Taal- en leesomgeving

Doelzin

De school zorgt voor een rijke taal- en leesomgeving.

Het gaat hierbij om

- aanbieden van taalactiviteiten in betekenisvolle contexten;
- aanbieden van een veelzijdig en actueel aanbod van jeugdliteratuur binnen een vaste leesroutine;
- aanbieden van kennis en vaardigheden uit het leergebied Nederlands in onderlinge samenhang;
- stimuleren van de leesmotivatie en de durf om te spreken en te schrijven;
- ruimte bieden aan verschillende talen en taalvariëteiten van leerlingen.

Te denken valt aan

- aanbod ontwikkelen voor schoolbreed werken in betekenisvolle thema's met rijke teksten;
- schoolbrede afspraken maken waarin het aanbod van literatuur en de leesroutine zijn vastgelegd;
- schoolbrede afspraken maken over het bevorderen van samenhang tussen lees- en schrijfactiviteiten;
- leesbevorderende activiteiten organiseren en deelnemen aan buitenschoolse leesbevorderingsactiviteiten;
- ouders betrekken bij het in de thuistaal voorlezen op school.

Kerndoel 5

Doelgericht spreken en schrijven

Doelzin

De leerling spreekt en schrijft afgestemd op doel, publiek en context.

**Het gaat
hierbij om**

- hanteren van een passende aanpak;
- in eigen woorden verwerken van informatie uit verschillende bronnen tot een gestructureerde tekst met bronvermelding;
- inzetten en uitbreiden van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, verteltechnieken;
- schrijven op letter-, schrift- en tekstniveau met een leesbaar handschrift en typschrift, en verstaanbaar spreken;
- reviseren van de tekst met het oog op doelgerichte communicatie: taalgebruik en taalverzorging.

**Te denken
valt aan**

- verzamelde informatie uit bronnen in deelonderwerpen clusteren in een eenvoudig schrijfplan;
- een mondelinge of schriftelijke instructie maken voor een bekend publiek;
- een persoonlijke anekdote vertellen met toepassing van kennis over verteltechnieken;
- een betogende tekst schrijven bij een wereldoriënterend of burgerschapsthema;
- een tekst reviseren op basis van feedback.

Kerndoel 7

Schrijven om te leren

Doelzin

De leerling schrijft om tot kennisopbouw of begrip te komen.

**Het gaat
hierbij om**

- noteren van hoofd- en bijzaken, indrukken en vragen bij gelezen, bekeken of beluisterde inhoud;
- samenvatten van gelezen inhoud;
- verwoorden, onderbouwen en ordenen van gedachten, verworven inzichten en kennis in een tekst of schema;
- inzetten en uitbreiden van school- en vaktaal;
- schrijven op letter-, schrift- en tekstniveau met een leesbaar handschrift en typschrift.

**Te denken
valt aan**

- een schema maken bij een geschiedenistekst, zoals een tijdlijn of oorzaak-gevolgschema;
- aan het eind van de les op een Post-it schrijven wat je geleerd hebt of wat je moeilijk vond;
- een schriftelijke brainstorm om de achtergrondkennis te activeren.

Kerdoel 6

Creatief taal gebruiken

Doelzin

De leerling gebruikt taal op een creatieve manier.

Het gaat hierbij om

- verkennen van creatief taalgebruik van anderen in literaire en zakelijke teksten;
- verwoorden van eigen ideeën, gedachten, ervaringen, gevoelens en fantasieën;
- experimenteren met klanken, woorden, zinnen, literaire genres, taalregels, taalconventies en visuele vormen;
- waarderen van creatief taalgebruik.

Te denken valt aan

- een taaluiting in de thuistaal verwerken op een poster;
- een rap maken over gevoelens of ervaringen;
- een kort verhaal schrijven op basis van een associatieketen;
- in de huid kruipen van een voorwerp en de gevoelens van het voorwerp beschrijven.

Kerdoel 14

Talige identiteit

Doelzin

De leerling verkent hoe je met taal uiting geeft aan je identiteiten.

Het gaat hierbij om

- verkennen van het eigen talige repertoire in de volle breedte: talen en taalvariëteiten, gebaren, lichaamstaal;
- experimenteren met het eigen talige repertoire om zich bewust te worden van het effect, in relatie tot publiek, doel en context;
- reflecteren op hoe je overkomt op anderen op basis van keuzes in je eigen talige repertoire;
- waarderen van het eigen talige repertoire.

Te denken valt aan

- maken van een taalpaspoort;
- uitproberen van verschillende lichaamshoudingen bij een presentatie voor publiek en het voeren van een gesprek over het effect ervan;
- gebruiken van talenkennis bij het leren van nieuwe woorden in het Standaardnederlands en andere talen;
- praten over ervaringen over een in een andere taal of taalvariëteit gevoerd gesprek.

Van initiële kerndoelen (versie 2024) naar definitieve conceptkerndoelen (versie 2025)

Kerndoel 1 De school stimuleert de taalcompetentie van leerlingen.

- A. Taal- en leesomgeving
- B. Taal in de leergebieden

Kerndoel 3 De leerling produceert teksten.

- A. Doelgericht spreken en schrijven
- B. Creatief taal gebruiken
- C. Schrijven om te leren

Kerndoel 7 De leerling verkent het gebruik van taal.

- A. Talige identiteit
 - B. Taalvariatie en taalverandering
-

Websites met achtergrondinformatie, inspirerende ideeën en praktijkvoorbeelden

- [Meertaligheid – SLO](#)
- [Schrijven – SLO](#)

- www.inclusieevakdidactiek.nl
- www.inspirerendmeertaligonderwijs.nl
- www.lowan.nl/po/taalronde
- [3m toolbox | lesactiviteiten](#)

- [Teamgids Meertaligheid PO](#)
- Zie [Actualisatie kerndoelen Nederlands | SLO](#) voor de definitieve conceptkerndoelen (versie 2025)

Vragen of suggesties?

Inge Jansen: i.jansen@slo.nl

Katinka de Croon: k.decroon@slo.nl

